ATTİLÂ İLHAN

şiir

yasak sevişmek

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

16 baskı

Genel Yayın: 680

ATTİLÂ İLHAN BİLİM, SANAT VE KÜLTÜR VAKFI

Başarı yalnız yetenek değil, disiplin, özveri, bağımsız ve ödünsüz bir kişilik, içten bir yurt ve insan sevgisi gerektirir. Ancak o zaman, gerçek ve hak edilmiş bir başarı olur. Attilâ İlhan tüm yaşamı ve eserleri ile bu başarıya iyi bir örnektir.

Attilâ İlhan'ın bu değerlerinin ve bunları temsil eden eserlerinin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için, onun ismiyle anılacak bir vakıf kurulmuştur.

Bu vakıf, bilim, sanat ve kültür alanında ülkemiz genç kuşaklarının çalışmalarına destek sağlayacak; bu değerler ışığında bir düşünce ve bilgi üretim, bir yardım merkezi olmayı amaç edinmiştir.

Attilâ İlhan genç yaşlarında, henüz bir lise öğrencisi iken, kendisi için kişisel bir hedef belirlemiş ve son gününe kadar ideallerine ulaşmak için özverili ve disiplinli bir yaşam sürdürmüştür. Geride bıraktığı eserlerin, kendisi gibi yaşam idealleri doğrultusunda yürüyen gençlere destek olması, İlhan Ailesi üyeleri için en büyük mutluluk olacaktır.

Cengiz İlhan ve Çolpan (İlhan) Alışık

Attilâ İlhan Bilim Sanat Kültür Vakfı
Adres : Sıraselviler Cad. No: 25 K: 3
34437 Taksim-İstanbul
Tel/Faks : (0212) 243 95 25 (3 Hat)
E-posta : bilgi@aibskv.org
Web : www.tilahan.net

TÜRK EDEBİYATI

ATTİLÂ İLHAN
YASAK SEVİŞMEK

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2001
Sertifika No: 11213

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASKI ATAÇ KİTABEVİ (1962)
2. BASKI OK YAYINLARI (1971)
3-8. BASKILAR BİLGİ YAYINEVİ (1973-2002)

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
I. BASKI KASIM 2000, İSTANBUL
VIII. BASKI EKİM 2011, İSTANBUL

ISBN 978-975-458-516-2

BASKI
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 482 99 10
Sertifika No: 16053

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Şiir

yasak sevişmek

Attilâ İlhan

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

biraz paris

biraz paris 11
– 1 place pigalle 11
– 2 place blanche 13
– 3 place clichy 15
yanlışlık balladı 16
– 1 josiane 16
– 2 saksonya düşesleri 18
– 3 margot 20
– 4 tombul magda 22
iki sonbahar kaçakçısı izmir'de yakalandı 23
– 1 yalnızgezer 24
– 2 semplon treni 26
– 3 venedik 28
– 4 üç yaşamak 29
– 5 savcılıktaki ifademdir 31

yasak sevişmek

yaş kırktan yukarı 35
ölmek yasak 37
demirboğan 38
artı sonsuz 39
exodus 40
ağustos mızıkacıları 41
karanlığın tadı 43
ben artık küsüm 45
yasak sevişmek 46
elimden gelen bu 48
usturanın ağzında 49
gitmek süleyman şahkulu 50
yüksek gerilim 51
yorgunlar sendikası 53

ç koçaklaması

ç koçaklaması 57
osmanlı kasidesi 60
mehmed sıradağları 63

şehnâz faslı

dersaadet 67
eski rumeli 69
– 1 karşılama 69
– 2 hânende müjgân'ın son günleri 71
– 3 mülazim ihsan bey'in son günleri 74
müjgân'a aşk şarkıları 75
– 1 75
– 2 76
– 3 77
– 4 78
hasköy bahriye kahvesi 79
– 1 hasköy bahriye kahvesi'ne gazel 79
– 2 hüseyin avni bey 80
– 3 yüzbaşı 'kazbek' rıza'ya beşleme 82
– 4 hisarlı ifâkat hanım 83
– 5 ifâkat hanım'a şarkı 85
– 6 spartakist niyazi bendeniz 86
– 7 bahriye kahvesi'nden ayrılış gazeli 87
bir özge muammer bey 88
– 1 o nihavent bahçe 88
– 2 muammer bey'in karanlığı 89
– 3 karantina'lı despina 90
– 4 muammer bey'in aydınlığı 91
– 5 sarmaşıklı yalı 93
çalar saat 94

meraklısı için notlar 101

"... bir tarafım, böceklerinden yıldızlarına kadar kâinatın kalabalığını ve dünyanın dört bucağında kaynaşan insanları burnumun dibinde hissediyor, onlarla beraberim, onların içinde; bir tarafım ise yapayalnız, öylesine yalnız ki bunu, bu hissi ömrümde ilk defa duyuyorum; kederden boğuluyorum bazen, bir tarafım boğuluyor, bir tarafım ama boğuluyor, bunu, bu yalnızlık duygusunu, bu kahrolası kederi yenmem lazım..."

nâzım hikmet

biraz paris

tu es debout devant le zinc
d'un bar crapuleux
tu prends un café à deux sous
parmi les malheureux

apollinaire

biraz paris

– 1. place pigalle

telefonlarla geldi telaşlı ve ürkek
birdenbire geldi beklemiyordum
hayli dargın sesi kalın ve titrek
umutsuzluğuma geldi oysa yorgundum
üstelik incittim de istemeyerek

akşamdı samanyolu patlamıştı
bütün sacré coeur silme akordeon
mulhouse'lu muydu neydi işte unuttum
ilk yudumda ağlamaya başlamıştı
şakakları ter içinde gece saat on
kibrit aranıyor göğüs geçirerek
bütün sevgilerinde yanılmıştı

bir omzuna almış sanki gökyüzünü
dudakları masmavi alsace lorrain
yüzü cermenlerin en eski hüznü
hölderlin bakıyor sisli gözlerinden
ellerini şöyle okşayacak oldum
duydum nabzının gök gürültüsünü

adı yağmur mu güz akşamüstü mü
uzak bir panayırda ip atlayan çocuklar
dalgalar vurdukça sarsılan mendirek
gecesi kaydı mı nedense beni arar
dilinde özürler bilerek bilmeyerek
zenciler çaldı mı cazın hali başka
çinlinin biri kendini siliyor
oturduğu yerde içtikçe eksilerek
barın camlarına orospular çiziliyor
özlem büyük korku epeyce şaka

telefonlarla geldi telaşlı ve ürkek
birdenbire geldi beklemiyordum
hanidir içimden bir başkası geçiyor
gözlerim hanidir ondan uzakta
hölderlin'i bırakmıştım artık sevmiyordum

– 2. place blanche

bir çocuk kemancı akşama dağılan
aseton kokulu erkek orospular
incecik kaşlarım çalmış kadınlardan
kirpikler takınmış karanlıkta uzar
bir zenci ansızın kırılır yalnızlıktan
dumanlı bir şişe sanki damar damar
belki sakal bırakmayı geçirir aklından
belki red star'da kaleci oynamayı

geç oldu saat korkuları çaldı çoktan
sokak ağızlarında cezayirli itler
cyrano kahvesi'nde tastamam bekliyorum
gelmeyecek misin yoksa gelmeyecek misin
suçlu suçlu çıkarak uykusuzluğundan
günlerdir kötümsersin tasalar içindesin
durup durup uzakları dinlemektesin
yoğun sesler aranıp çocukluğundan

o gece verdiğin kitabı okudum
içim bir çam ormanı rüzgâr dolaşıyor
mösyö fernand gitmiş az önce sordum
kızlar deli deli üstüme güldüler
kızıl çizmeli berthe hep öyle çirkin
küçük lili lejyonerle yaşıyor
nasıl olduysa oldu plakta sesin
sokak ağızlarında cezayirli itler
cyrano kahvesi'nde tastamam bekliyorum

gelmeyecek misin yoksa gelmeyecek misin

– 3. place clichy

büyük harflerle yazılır asfalta gözleri
cıgarasını fren lambalarından yakar
sarışın bir hergele sevmişti isveç'li
sokaklarda resim yapardı geceleri
kaşlarını alırdı dudaklarını boyar
kaç ülkeden çıkarılmış serseri

yalnızlıklarını eklediler uç uca
otellerden bir otel sabaha karşı
gare de l'est'de neonların dilsiz telaşı
kız sevilmekten yorgun oğlan bulmaca
marsilya'dan yazar bir arkadaşı
haydutluğuna çağırır gündüz gece

iki yalnızlık da başına kaldı
jarry sokağı'nda marie-madeleine'in
eskiden gülerdi parlak bir gülüşü vardı
artık boş vagonlar gibi gözleri derin
aşağılık bir yerinde içlenmelerin
çoktan iflah etmeze çıktı adı

yanlışlık balladı

– 1. josiane

ben yanlışlıkla sevdim josiane'ı
burgonya dükü'nün şatosunda
mecnun'dum leyla'yı arıyordum
anlayan olmadı bu yanlışlığı
akıl sır ermez işlerin sonunda
kral henri'nin şövalyesi oldum
burgonya dükü'nün şatosunda

josiane öfkenin uslandığı yer
klavsenlerin tanrıya ulaştığı
ermişler dua eder uykusunda
güldü mü gözlerden sırrolur
kara cizvitlerin fısıldaştığı
burgonya dükü'nün şatosunda
başında haçlılar'dan bir yağmur
ellerinde süt beyaz karanfiller

kanıma susamış burgonya beyleri
niye josiane'ın fikrini çelmişim
kışkırtmalar uzaktan gözdağı vermeler
yoluma çıkmalar acquitaine korusu'nda
josiane tutsak ne yer ne içer
ve ben bir güzel çarmıha gerilmişim
burgonya dükü'nün şatosunda

– 2. saksonya düşesleri

porselen güzeli saksonya düşesleri
kullanırsa kayzer'in göklerini kullanır
ırmakları durdurur birazcık küsmeleri
dişleri parlamasın ilkbahar ayaklanır
şatonun göllerinde alımlı kuğular
yaslı bir yalnızlık gibi durgundurlar
porselen güzeli saksonya düşesleri
serçenin kanadından bile gocunurlar

peki bu filmde ben de oynuyor muydum
neden şahlanıyor altımdaki at
acaba rolüm neydi nasıl unuttum
evet gün bu gün saat bu saat
uç beyi değilim ama beç toprağında
yaşlıca bir yolcu sirkeci garı'nda
içinde eskimiş bütün hevesleri
yoksulluk çizgileri dudaklarında

porselen güzeli saksonya düşesleri
bach'ı bırakamaz ıtrî'ye gelemezler
yanlışlıklar geliştirir benimsemeleri
onlara benzeyemem bana benzemezler
bu tren götürse de aydınlıklarına
karanlığım kalacak onların yanma
orgların ormanında şenlik geceleri
boya diye sürecekler gözkapaklarına

– 3. margot

bakmayın margot'nun taşıdığına
bu gözler masmavi bavyera markizi'nin
öfkesi sığmıyorsa kadınlığına
onun değil venedikli bir hergelenin
erkekliği ne güzel kadınlığı çirkin
piposu tam gelir orospu ağzına
hele tekgözlüğünü arsen lüpen'in
takınca varılmaz büsbütün yanma

margot'nun fırçasından sevmek kadınları
pirinçten dökülmüş sarışındırlar
salındılar mı prenses çalımları
heybetli göğüsleri nar gibi çatırdar
kadınlıklarında bir fazlalık var
ipek aydınlığında yüksek alınları
parmak uçları aseton kokar
kalçaları dağıtır kadife salonları

margot'nun yanlışlığı kadınlığında
aynalar aldanır onu kim aldatsın
kendini sevmesi hoyrat çıplaklığında
en yoğun noktası yanlışlığının
erkeğim sandığı her anda kadın
sırılsıklam erkek her kadın anında
iki ucu cehennem yaşantısının
iblis bıçağını biliyor ortasında

– 4. tombul magda

nerede anarşist bir kibrit çakılsa
dudakları orada tombul magda'nın
saçları besbelli kirpiklerinden kısa
gözleri en uzak gökyüzü polonya'nın
prens kropotkin'i eğer okumasaymış
varşova'da belki üç çocuk anasıymış
gönüllü sürgünü paris'te başlamış
paris'te bitecek polisler bırakırsa
saçları besbelli kirpiklerinden kısa
sesi şalyapin'in sesinden kalın

magda'nın derinliği bakunin'e doğru
bir kere kendini yanlış tanımlamış
iç yaşantısı el bombalarıyla dolu
dış yaşantısı bütün alkole kaymış
erkekliği yüksek bir koca bulabilse
zehirini akıtırdı ona hiç değilse
gizlice diş biler içinden herkese
yaşamaktan çok ölmeye yakın
öldürmeye değil sakın aldanmayın
aklınca aldatıyor böyle sağı solu

BİN MISRA KAÇAK SONBAHAR
ELE GEÇİRİLDİ

iki sonbahar kaçakçısı dün izmir'de yakalandı

şair olduğunu ileri süren sanık ve italyan sevgilisi ilk sorgularından sonra tutuklandılar

et je les écoutais, assis
au bord des routes
ces bon soirs de septembre
où je sentais des gouttes
de rosée à mon front
comme un vin de vigueur

rimbaud

– 1. yalnızgezer

bir ağaç soyunur pencerelerimde
hangi yabancılığa kendimi atsam
alımlı bir kadın kurak gecelerimde
giysilerin kınından sıyrılmış yalın
tepeden tırnağa vücuduma tamam

yeşil sarıklı bir çınar eğer istanbul'daysam
belki küçüksu'da belki büyükdere'de
ney ıslıklarıyla pırıltılı darmadağın
eğer paris'teysem şanlı bir atkestanesi
bolonya korusu'nun aydınlık gemisi
en kuytu limanında bir neuilly akşamının
izmir'deysem eğer ya bürümcük bir karabiber
ya dikenli bir palmiye ağustos delisi
ayışığında ya da bir turunç ağacı
yıldız serpintileriyle sırılsıklam

kadınsa o bildiğiniz bıçak sırtı kadın
her şehirde güzellikler değiştirerek
bazen konyak kıvamındaki sarışın
bazen gerçek mi yalan mı anlayamam
yukardan kahkahasıyla neredeyse erkek
elinde isteklerin delimsirek kırbacı
bazen gergef işler mendelsohn sokağı'nda
parmak uçlarında rönesans nakışları
gizli çiçeklerle süsler karanlık kışları

vahşi bir takımyıldız yalnızlığın ağacı
bir uzay panayırı kurulmuş pencereme
yüzlerimi aranırım hiçbirini bulamam
ensemde düşten bozma kadınların kıskacı
erkekliğim azalır git git şairliğime
o kadar uğraşırım yalnızlığımdan çıkamam

– 2. semplon treni

bu iş lozan'la cenevre arasında oldu
semplon treni gecenin gözlerini oyuyordu
bir ben uyanıktım bütün kompartımanda
bir de cenova elleri avuçlarıma sığınmış
camlarda leman gölü yamyassı uyuyordu
hoyrat alp dağlarının ağırlığıyla ezilmiş

bu iş birdenbire oldu hiç hazırlığımız yoktu
benim sigortalarım yanmıştı cenova çocuktu
uykulu gözleri uzun kirpikleriyle gölgeli
böcek çıtırtıları bilezikli saatinde
saçları omuzlarıma akan altın yeşili
çocukluğundan titrek bir mandolin aklında
bense bir mısra kaçak sonbahar götürüyordum
tren yavaşlayacak olsa gizliden ürperiyordum
üstelik tıraş olmamıştım midem bozuktu

bir biz uyumuyorduk bütün kompartımanda
öbürleri her biri bir başka dilden uyumuştu
doktor lariviere elbette fransızca uyumuştu
dachau kampı'nın komünistler barakasında
nasıl kar yağıyordu uykusu buz tutmuştu
karnına saplı paslı bir mızraktı açlık
uzakta duman içindeki nöbetçi kuleleri
miss higgins beygir dişleriyle ingilizce uyumuştu
bir genç kız soyuyordu harıl harıl uykusunda
durmadan göğüslerine kocaman erkek elleri
ne dilden uyuduklarını bir türlü anlayamadık
iki zenci öğrenci ağızları kalabalık
düşlerinde nazlı muz ağaçları hurmalıklar
gözlerinde patrice lumumba'nın gözlükleri var

bu iş lozan'la cenevre arasında oldu
nasıl olduysa oldu hiç hazırlıklı değildik
artık cenova benim gözlerimle bakıyordu
ben onun bakışlarını kullanmaya başlamıştım
kanı damarlarımın ağacında akıyordu
tozlu karanlığım aydınlığına bulaşmıştı
büyük bir yaşantıyı birdenbire eskitmiştik

italyan sınırını gök gürültüleriyle geçtik
televizyon antenleri metal şimşek böcekleri
demir kapıların ardında yağmurlu gümrükçüler

– 3. venedik

bir katedral koparıp ortaçağ bulutlarından
yığdılar çan sesleriyle san marco meydanı'na
rüzgâr susar susmaz pencereleri açtım
soluk yeşil bir balıkçıl sokuldu yanıma
dedim uyandın mı dedi çok üşüyorum

yorgunluk çizgileri çekilmiş alnına
yoksulluk gölgeleriyle savaş yıllarından
soluk yeşil bir balıkçıl sokuldu yanıma
adımı duyar duymaz uçuk dudaklarından
sevmek sorumluluğunu titreyerek anladım
dedim karnın aç mı dedi çok üşüyorum

dedim uzay ıslıkları yıldızların arasından
dedi vapur yanaşmış sabah karanlığına
dedim bu monteverdi venedik saraylarından
dedi tut ellerimi dedi sakın bırakma
dedim korkuyor musun dedi çok üşüyorum

– 4. üç yaşamak

bir vuruşta kim kalbimi bulabilir
el değmedik yerlerimde saklıyorum
bazen adımın son harfinde gizlidir
bazen ben bile bulamıyorum
gökyüzünde bir yere çekilmiştir

venedik son telefon çaldığım şehir

almanca vapurları anlayamıyorum
iki ambar kimsesizlik yüklemişler
biraz hamburg oldukça rotterdam
marsilya'dan akordeon gülüşmeleri
batı yansımaları uzak camlardan
tanıdık bir limana demirlemişler
bir kanun taksimiyle uyanıyorum

istanbul son tutuklandığım şehir

şarkılar söyleyeni azaldıkça güzelleşir
en güzel şarkı eylül'ün getirdiğidir
alacakaranlıktaki yalnızlık sesleri
içimize uçuşan çınar yapraklarından
çekilip gitmekleri buluşmaklar mı
her sabah çocuk her akşam adam
bir bakışta tanıyıp gönüllü sürgünleri

paris son kapaklandığım şehir

– 5. savcılıktaki ifademdir

biz aslında iki kişiydik
cenova'yı gümrükte tuttular
kaçak sonbahar sokuyormuş
hırsızlama bir ay incecik
yüz papel bilmem kaç kuruş

kadınlığı benden sorulur
adımı kaptana tamamladı
düşecek olsam eli kolumda
yadsımak kalleşlik olur
şiirlerimi ilk o anladı
metresim oldu sonunda

cenova saçların ne uyanmak
şişelerin birden patlaması
zilzurna ıslanan kirpikler
gözyaşı bir karış üç parmak
yolculuğun sonuna yaklaşması
bir günün beyliği beylikler

ben varsam onunla varım
kanımız kontakt kırmızısı
eşzamanlı vurur yüreğimiz
bu kaçakçılığı ben tasarladım
gemide saklayıp şarkımızı
karaya indim tertemiz

ya onu bırakın ya beni tutun
benim sonbaharı kaçıran
işim gücüm kaç türlü yağmur
geldim işte ne soracaksanız sorun
cenova'nın dalgası attilâ ilhan
öteki adı yılanlı çukur

yasak sevişmek

"... j'ai appris aussi qu'une vie ne vaut rien,
mais que rien ne vaut une vie..."

andré malraux

yaş kırktan yukarı

yağmur akşamlarında fayton çıngırakları
yoğunlaştırır nedense ayrılıkları
hele güller açılmışsa yaş kırktan yukarı
ne yanından baksa yaşadıkları
insana noksan görünür solgun ve sarı

hani şubattı ilk defa kelepçeliydim
şaşkınlığımdan çıkmasını bilmeliydim
çocuk da olsam büyüktü yüreğim
o dumanlı ayazda yine titremeli miyim
yanlış uyandığım kış sabahları

hani istanbul'u ilk tanıdığımda
bir karanlık edinmiştim sansaryan hanı'nda
korkunun böcekleri nemli duvarlarında
bazen ter içinde hatırlarım da
yüzümü basar bir ölünün sakalları

kırk dokuz kışını bir yol daha yaşasam
ubangi-şari'ye gitmeye kalkmam
margot'yu bıraktığım bulutlu akşam
camlar kar suyundan sırılsıklam
kulaklarımda notre-dame"ın çanları

sabahın tamtamlarıyla sarsılan sarhoşlar
beyoğlu'nda cam çerçeve bırakmamışlar
lokomotif hışmıyla bitiriverdiğim kışlar
sonradan nasıl bütün yıla yayılmışlar
çıkarıp aradan sonbaharı ilkbaharı

paris'e yabancılar lejyonu'nu sormuşum
ağır bir gong gibi kımıldamış ruhum
gerçi gök mavisi lejyoner umutsuzluğum
içinde angela'yı büsbütün unutmuşum
fakat aynaya baksam kocaman dudakları

neuilly'ye uğrarsanız belki de ordayımdır
atkestanelerine kar yağmaktayımdır
seine ne kadar puslu uslu ve ağır
gecemi aydınlatan haendel sarmaşıklarıdır
üst üste katlanarak içimden yukarı

istanbul'dan dört beş yılı silip atacaksın
yaşantın küçüldü mü yaşadım saymayacaksın
bitti sandıkları an yeniden başlayacaksın
hatta gülümseyerek belli belirsiz dargın
göğsünde yalap yalap yanardağ şarkıları

ölmek yasak

daha önce bıçaktan hiç su içmedim
hiç kısılmadı kerpetene bıyıklarım
gururlu bir gemiyim oldum bittim
sabah olur yelkenlerimi saklarım
özgürlük dediğim yerde demirledim

üstüme varma bulutları tutamam
böyle paldır küldür gideceklerdir
gelmezsen farketmez kimseyi aramam
asıl sevdiklerim en içimdekilerdir
onlarla yaşarım eğer yaşarsam

olur mu gecemi yeşile çalmak
yıldız çivilemek parmak uçlarıma
ölüm kadar çabuksa eğer yaşamak
hiç doğmamayı isterdim ama
bir kere doğmuşum ölmek yasak

demirboğan

benim bu kaldırımlara yazdığım yazıyı
silerse demirboğan siler yoksa hiç
bir yerinden fena halde kirletmiş yaşamayı
her akşam orospu çocuğu her sabah piç
her saat başında bir karanlığa dönüyor

en büyük özgürlük ölmekmiş deniyor
sakın ha adamı boğuntuya getirirler
ölmek kolay karanlığın arkası görünmüyor
hem yaşamak üzerine aynı şeyi dediler
hepimiz en azından kendimize mahkûmuz

demirboğan'ın salyası özellikle kuduz
bir ceset görmesin çarşambadan çarşambaya
yeryüzüne sığamıyor yüzde doksan dokuz
'mevcutlu' gidecek öteki dünyaya
iki polis arasında bilekleri kelepçeli

asmalımesçit'teki eski bizans oteli
her yağmuru itçesine camlarında toplayan
sabah olmayı bıraktı gitti gideli
beyaz bir kontrabas gibi demirboğan
şimdi başını sokacak bir telgraf arıyor

artı sonsuz

yağmurun yerden göğe yağdığı
bu gece yasak bölgedeyim
büyük çingenelerin çaldığı
kaçak silahların içindeyim
sevişmek kapısının kapandığı

bir nabız yoklar ki daima
hızlı bir nabız yoklar elim
öpüştüklerim hırsızlama
çirkin bir ağızda dişlerim
bir bıçak değer dudağıma

gök yarıldıkça şimşeklerden
soğuk aynalarda kilitliyim
tırnaklarımdaki elektrikten
su gibi erir iliştiklerim
kıvılcımlar uçar kirpiklerimden

doğumdan öncesini yaşıyorum
henüz belli olmadı kimliğim
vücudunu arıyor ruhum
bir yerde atomun çekirdeğiyim
bir yerde artı sonsuzum

exodus

miyop yahudilerden korkarım
sanki elleriyle ağlıyorlar
işleri güçleri sonbahar
geçen harpten hatırladığım
yaşamak hesabında yarım kalmışlar
ölmek hesabına katamadığım

bulvardaki alarm akşamları
yaprakları gittikçe azalan
ne kadar geçse de aradan
kurşuna dizilmek kadınları
gözlükleri yağmurda buğulanan
hâlâ karanlık alınları

gök daha kirli her sürgünden
nazi avlularındaki soğuk
büyük bir boşluğa yolculuk
isli karartma şehirlerinden
çok uzak bir mozart çarçabuk
okuldaki temsil günlerinden

miyop yahudilerden korkarım
baksalar da sanki görmüyorlar
içlerinde hazır açık bir mezar
harp bitti biteli kapatamadığım
yaşamak hesabında yarım kalmışlar
ölmek hesabına katamadığım

ağustos mızıkacıları

bitmeyecek bu benim alıp başımı gittiğim
senin için kaç istanbul değişerek
yeniden başlamak halinde sevdiğim
gökyüzünü en güzel yüzünle düşünmek
bitmeyecek delilikler biriktirdiğim
her akşam uyanıp bir başkasında

o parkta yine ağustos mızıkacıları
unter der linden diye dinlediğim
bir gece yarısı iki harp arasında
bak senin saçların inge'nin saçları
inge'nin çocukluğu taktığın çiçek
gözlerin inge'nin gözleri sırasında
gülümsediği hiç bitmeyecek

richard tauber'in ve zengin şarkısından
kuşlarla çoğaltıp almanca ağaçları
mavi polkaların zil çalıp döndüğü
bir daha döndüğü bir daha döndüğü
o parkta yine ağustos mızıkacıları
mutluluğun bir ışık hızıyla göründüğü
her biri bir roman yaşamasında

balonlarını patlatmak kırmızı sarı
istanbul ki yıldızlar içinde dökülen
bitirip seramik dublelerde biraları
tuz parça dağılınca unter der linden
artık ne ben varım bir otel odasında
ne inge olacak kendiliğinden
ne o parkta ağustos mızıkacıları

karanlığın tadı

eğer büyükse gök gemi kalçaları rıhtımda ıslık çalanlar
eğer büyükse deniz tophane'deki şirket pencerelerinde
elektrikli daktiloların italik harfleriyle delik
eğer büyükse çizdiğim hiç kimseden çok kimseye
çınlasın bir daha boşlukta istanbul bakır bir çan gibi
ezanların dağıldığı ve şiirlerin beş vakit minarelerinde
ibrahim cura'nın dağıldığı ve kendi oyunuyla yenik
mütareke balkonlarından yağmurlu bir caddeye
eğer büyükse afişler sinema helalarının sinsi düşmanlıkları
filmlerin duvar diplerine sızdığı sihirli ekranlardan
21,45'te lüks koltuktayım dördüncü sıradan bir öndeki
eğer büyükse kırıldıkları fabrikadaki tavan camlarının
düğümlü yumruklarıyla sendikacıların gecenin ortasındaki

eğer büyükse eskidiğim takvim takvim azalarak sansaryan
hanlarında
koluma dostoyevskiy girmiş olmalı yanımda sen olmalısın
bir dudak izi gibi kıpkızıl taze kurşun yarası alnında

sonra bir kartpostal cumhuriyet caddesi'nden yukarı
biraz bafra cıgarası biraz chat-noir nedense kırmızıda
kalmış trafik ışıkları
yahudi kızlarının sarı saçlar halinde etrafında dolaştığı ve
altın dişlerinin
lufthansa'nın oralarda dolmuş kapılarına çarpıp kırıldığı
kim bilir kimin
sonra ölmek biraz biraz aspirin biraz tuvalet sabunu
en bıçak sırtı yerinde en sonu gelmez yorgunluğun

evde kalmış kızlar mı elli bir numaralı otobüsteler hep
tertemiz camları kirletiyor ümitsiz vinylex kılıkları
esniyorlar terli erkek göğüslerine doğru
ne kadar esniyorlar yalnız yalnız ve dudak boyası tadında
hiç kimse anlamıyor ne kadar iri göğüsleri olduğunu
hiç kimse dönüp bir kerecik olsun suratlarına bakmıyor
ben seni anlamıyorum fransızca şiirlerini
boş sokaklardan büyük korkunu
yoksa resimlerinde olduğundan çok mu güzel çıkıyorsun
devamlı bir tiksinti kımıldıyor dudaklarının iki yanında
imza yerine mektuplarına altı köşeli bir yıldız bırakıyorsun

ben artık küsüm

beni de kırdılar içimden kırdılar
karanlık camlardan sular akıyordu
şimşekli bir boşlukta saat vurdu
beni de kırdılar belki yalnızdılar
belki onların da çocukluğu yoktu
bütün şarkılara kapalıydılar
bir genç kız değmemişti saçlarına

beni de kırdılar ben artık küsüm
yağmurları yağmıyor ağaçlarıma
sularından içmiyorum susadım ama
beni de kırdılar soğuk bir ölüm
çevik bir bıçak gibi çakıldı aklıma
oysa bir şarkıyım yeniden doğan günüm
bütün şarkılara kapalıydılar

yasak sevişmek

öteki kapımdan gel bunu açamazsın
eski gözlerinle gel öldürmek vakti gel
hem tetik bulun ardında biri olmasın
hanidir ben bu evde saklanıyorum
adımı değiştirdim başka bir adla yaşıyorum
gece gündüz siyah gözlük kullanıyorum
öteki kapımdan gel bunu açamazsın
sabaha karşı gel bütün gözlerinle gel

pancurların gerisinde kararıyorum
içime belalar doğuyor sonbahar doğuyor
telefonda sesini tanıyamıyorum
yüzün parmaklarımdan akıp kayboluyor
böyle hep bir şey kopuyor bir şey kırılıyor
sabaha karşı gel eski gözlerinle gel
öteki kapımdan gel bunu açamazsın
hem tetik bulun ardında biri olmasın

artık hiç kimse beni yaşamıyor
aşklarımı büyük kemanlarla çizdiler
korkularım oldum bittim kimsesizdiler
yalnız bir mısra mıyım ıslanıyorum
bir revolver romanımı tamamlıyor
oyun bitti ışıklarımı söndürdüler
yokmuşsun gibi gel öldürmek vakti gel
öteki kapımdan gel bunu açamazsın
üzerime kilitleyip mühürlediler
hem tetik bulun ardında biri olmasın

elimden gelen bu

elimden gelen bu ben iki kişiyim
çoğalmak neyse ne azalmak zor
birisi seni her an bırakıp gittiğim
öbürü kan gibi tutulmuş seviyor
ağzındaki acı alnındaki çizgiyim
gözlerine kirli bir bulut getirdim
hiçbir sevinç aydınlığı onu silemiyor

elimden gelen bu ben iki kişiyim
birisi kapadığın kapılardan gitmiyor
yağmur yağmaksa o güneş açmaksa o
bir yerin üşüse onun sıcaklığı
öbürü en içten çağrını işitmiyor
hüneri ne dersen duygu kaçakçılığı
alıp tutmaksa o basıp gitmekse o
bakışları kıyısız bir deniz uzaklığı

elimden gelen bu ben iki kişiyim
ikisi birbirinden çıkmaya uğraşıyor
bilmem ki hangisinden nasıl vazgeçeyim
birisi yeni başmtan serüvene başlamış
öbürü silahında son mermiyi yakıyor
çoğalmak neyse ne azalmak zor

usturanın ağzında

yıllar var ki serçeleri unutmuşum
üzerimden gökyüzünü almışlar gibi
asfaltların karanlığında boğulmuşum
ufacık oysa hep böyle uçuşurlarmış
karlı ağaçların arasında alfabemdeki
iyimserlikleri bir türlü anlaşılmamış

yıllar var ki serçeleri unutmuşum
kuruş kuruş beni vurmuş öldürmüşler
boşa çıkmış başkaldırmam sarhoşluğum
onlarsa benim için ışık biriktirirlermiş
şafak kapılarında gülüşürmüşler
çocuk zenginlikleri hiç bitmemiş

gitmek süleyman şahkulu

gitmek bekârlığından eskimiş çıkarak
üşümeye gitmek çabuk bir bıçak ağzında
o açık gülümseme karın beyazlığında
sağ kasığına doğru iki üç parmak
ölümün parladığı şahkulu sokağı'nda
yalnızlığı tükürmek ikiye katlanarak
hiç sevilmediğini taş gibi anlamak
yahudi karanlığı iç kulağında

gitmek son gökyüzü süleyman şahkulu
aşağıdan yukarıya lambaları titreyen
bir giyotin hızıyla yanlışlığı bitiren
doğumundan bu yana sürüp gelen şu
gözyaşının sızdığı iç pencerelerinden
ne bir anne aydınlığı dağıtan korkuyu
ne bir saat tıkırtısı beklemelerle dolu
ölümü ölüm yapan güzelliğinden

gitmek süleyman şahkulu çoğul gözlerinden yokluğa
kadınlar kadınlar kırıp gerçekleştim sanarak
yeniden yaşamaya bir çocukluk aramak
her yenilgi sonrası böyle soluk soluğa
bambaşka bir yabancılık içine dağılan her bıçak
ellerin kesilip değdikçe bilenmiş çabukluğa
siyah bayraklar çekip son büyük yolculuğa
boş çığlıklar halinde kana acıkmak

yüksek gerilim

çağrışım neonları dakikada bir çakıyor
havada yalnızlık bir bıçak gibi çekili
gözlerin gözlerimi gece yarısı bırakıyor
karakol kırmızısı cehennem yeşili
gece yarısı kalkıyor kaçırdığım gemiler

hay allah kim imzalamış bu kadınları
dudaklarını düşünsen ömrün yetişmez
gülümsemesinler öyle parlar ki alınları
besbelli bu aydınlıkta sevişilmez
insan utanır çıplaklığında ürker

sen ki içimin sabahçı kahvelerinde
tutuklu sendikacıları bekleyen
çok bulutlu koskoca bir gök emrinde
dört tarafa paldır küldür genişleyen
sustaları açılmış ince minareler

sanrıların sansardan çabuk uç uca
it usanmışlıklarına atladığı
anıların fosforuna azbuçuk dokununca
deli kibritler gibi sırasız parladığı
ateşe attığın eski filmler

seni kendim sanmak bir akşamüzeri
başka bir yaşantıda fransızca güzel
karartma yıllarının çalar saatleri
gerilim yüksekliğinden uğuldayan tel
bir bardak şarap üç sayfa baudelaire

deli bir kapı olmak açılmak ansızın
soğuk yılan mavisi çelikten bir şaşırmak
en olmadık yerinde sabah karanlığının
kendini yavaş yavaş ölüme alıştırmak
canavar düdükleri başucunda serviler

yorgunlar sendikası

–bağışlanmayan fikir suçlularına!–

bir fabrika çıkardım kırgınlığımızdan
bütün atölyelerini yerli yerine kurdum
işçi yazılarak gece vardiyasına
sabahlara kadar özgürlük dokudum
yukarda gökyüzü kıvılcım ve duman
şimşekler atlıyor arkası arkasına
her biri yanılmış birer çığlık

bir sendika çıkardım yorgunluğumuzdan
adı üzerinde yorgunlar sendikası
seni üye yazdım henüz tanımadan
nasıl olsa şarkın hepimizin şarkısı
sesin nasıl olsa benimki kadar kısık
ufuklarını yıldırımla kilitlemişler
denizlerini tutmuş ıslıklı bir karanlık

sabah tenhalığında ansızın afişler
fabrika bacalarından öksürdüğümüz
ünlem ünlem dağılan sıtmalı kalabalık
ilk tramvaylarla götürdüğümüz
soğuk yataklarına yatırdığımız
eklemleri kırılmış uykusuzluktan
avuçlarında derin bir yanık sızlaması
etlerini seğirten şüpheli titreşimler

yukarda gökyüzü kıvılcım ve duman
yağmurun şimşek yeşili çetrefil yazısı
yoksulluk bayrağı sırsıklam güvercinler
kanatlarına sinmiş yorgunlar sendikası
büyük bir haksızlığın birden anlaşılması
tutsaklığa çok yakın çekingenlikler
ezilmek ezildiğinin farkına varamadan
iliklerine kadar yaslı umutsuzluk yası

yeniden başlamaklarla geçiyor ömrümüz
iyimserliklerimizi duvarlara çarpıyorlar
içimizde bulut bulut bir güneş tutuluyor
soluklarımızı kesen demirden sarmaşıklar
dibinde düşlerimizi tükürdüğümüz
gözlerin bezginlik sislerinden kurtuluyor
kulakların zemberekli çığlıklardan
yanık yanık koğuşlarda akşam oluyor
yukarda gökyüzü kıvılcım ve duman

ç koçaklaması

"saltanat tâcın giyen âlemde mağrur olmasın
nice sultan görkün almıştır beğim bâd-ı hazân"

bâkî

ç koçaklaması

kaç güneş kaldırır haydalayarak
çatal mızraklarıyla selçuk çobanları
sırçadan kaç güneş çırılçıplak
kıvılcım döker demir sakalları
iç asya'dan daha oymaklar gelir
iki bin beş yüz altı bin beş yüz çadır
çıralı bir kubbe tastamam çatılır
doruklara dikilen avşar çığlıklarıyla
altında cırcır böcekleri alakargalar
çatlak dağ gölekleri yılan balıklarıyla
altında konya beyşehir sivrihisar
ve uzaktan uzağa bizans çakalları

iç asya'dan daha oynaklar gelir
uçarı bir yürek kadar aydınlıktırlar
dişleri sağlam çakılmıştır gözleri hafif çekiktir
kulaklarında yok denizin yok uğultusu
damaklarında kar mavisi bir süt tadı var
anaç kısraklarından sağılmış kokulu
umutları yarılmış kaç avuç ihtiyar
saçlarının arası tutam tutam tuz
ağızlarını bıçaklar açmaz kilitlidir
göz çanaklarında gittikçe eksilir
çakılların yediği çapaklı bir nehir
rüzgârda inileyen çorak yataklarıyla

ağaçlara tırmanır tırnaklı bir kopuz
bir kırlangıç yalar sırlı kanatlarıyla
atılmış hançer gibi ısırganları
yalnızlığı kırar tokaç suratlarıyla
toz eder dağıtır oğuz kadınları
memeleri dolu kara böğürtlen uçlu
kemiklerine sımsıkı sarılı kasları
her sefer bir uçmak bağışlar sesleri
buruk ahlatlı ayvalı acı turunçlu
güneşi kaskatı dişleyip gülerler
bıçakla kesemezsin kalın bir yoğurt çalarlar
yaban balı dinlendirir dövme bakraçları

iç asya'dan daha oymaklar gelir
kılçıklı kirpikleri deri kalpaklarıyla
boşluğa oyulmuş adamlar kılıç ve topuz
yorgunlukları kırçıl bıyıklarına damlayan
göğüs geçirmeleri ormanlar geçmekle bir
saçaklı bir yangına dolaşmış çatırdayan
ağaç ağaç devirdikleri aç baltalarıyla
tozlu bir ağlamak önleri sıra sürüleri
çungar köpeklerinin çekip götürdükleri
telli kavakların pırıltısı arasından
belki horasan'dan belki pamir yaylasından
sakarya içlerine et tırnak ve boynuz

hoş geldin türk!.. sağın solun su
deli bir zenginlikle çalkanır toprağın
nice kurşun nice kükürt öğütüp
elini uzatsan şarap çeker parmakların
çekirdekli üzümlerden çardak dolusu
çakır bir zeytinyağı ışıldar küp küp
şavkına çöreklenmiş çökelek kokusu
nice dağ keçileri ateşlerine düşüp
nazlı aylar çizer boynuzlarıyla geceye
hoş geldin türk!.. bulutlu biraz dalgın
birden ayağa kalkmış bütün umutların
adını verdin varlığını adadın bu ülkeye

osmanlı kasidesi

o saydam duvardır ki böler
    var olanlarla artık olmayanları
bulutlu bir sessizlikte
    yaşlarını sonsuza tamamlayanları

evrende çoğul yıldızlarıyla
    samanyolları sayılır düşünceler
dönerler dururlar dönerler dururlar
    ne başları bellidir ne sonları

nurdan bir ağaç sayılır mevlânâ
    ney pırıltılarıyla aralıksız
anlaşılmaz bir yerinden aydınlatır
    gönül kandili sönmüş olanları

bir dağ sayılır kaynar koca mimar sinan
    camdan kubbelerinde güneş parçalanır
kayıp kervanlarını bekler mi hâlâ
    eski sınırlarda unutulmuş hanları

maşlahlı yoksa nedir gizli dervişler midir
    göl durgunluğunda eski besteler
aranır çağdan çağa yansıyarak
    bestelendikleri zamanları

kapatıp masmavi avcunda gökyüzünü
yüzyıllar boyunca nasıl biriktirmiş
ne imgeleme sığar ne bellekten kaybolur
o saltanatlı divanları

kelebekler midir derinliklerinde haremlerin
anne fısıltılarıyla dualar
bir 'allah' çekmesinler budin'den/medet
titretir bağdad'ı pehlivanları

yağlı ayak seslerini yankılı saraylarda
duyarsın şimdi bile dinlesen cellatların
alıcı kuşlar gibi parlayıverirler
boğmaya tüyü bitmemiş sultanları

bir tambur sayılır bol karanlıkta
kımıldar saklı tınlamalarla halk
azaldıkça yakınarak mutsuz bir yoksulluğa
secdeden kalkmaz olur alınları

onlar mıdır mehmed han'a top dökenler
marangoz ve dülger berber ve hattat
bir balık aydınlığı parmak uçlarında
karanlık bursa'da ipek çobanları

yağmurlu çınarları onlar mıdır tekkelerin
    aya batmış serviler yürük mezarlarında
eski kuyulardan sesleri çığlık çığlık
    atları dolaşır perili ormanları

onlar mıdır nasreddin hoca gülümseyerek
    köroğlu öfkeleriyle dağa çıkmış
ölüm allahın emri/elif lam ve cim
    idam yazarsa da hünkârın fermanları

git ara hangi zaman ufkunda kayıp
    o kanlı debdebe attilâ ilhan
rüya boşluklarında yer aranırlar
    ne adları kalmıştır ne sanları

mehmed sıradağları

boş bir taş varsa bu ülkede üstünde ben varım
bir fabrika gibi soluklu yerinde duramayan
kaç kulaç boş varsa bu denizde üstünde ben varım
bir şubat vapuru gibi puslu duman duman
eylül ocaklarından simsiyah ben çıkarım
iktisat fakültesi'ndeki akşam aydınlığıyım
yağmurlu camlardan saygıyla kitaplara vuran
ne kadar mehmed varsa kuşkusuz benim adım
yunus emre'den bu yana mehmed sıradağlarıyım

çünkü toprak dinledim demir anladım kömür duydum
davullar dağıttı göklere savaşlardan dönmezliğimi
çünkü bol kurşun yedim besmele'yle vuruldum
bilirse düşman bilir öyle kolay ölmezliğimi
bir mehmed kalktımsa ayağa bin mehmed oturdum
asya'dan aldım türkü avrupa'ya getirdim
yanardağlar kıskanır böyle ateş sönmezliğimi
emperyalizme karşı her süngü benim adım
mustafa kemal'den bu yana mehmed sıradağlarıyım

ne kadar dar olursa olsun bileklerimden çıkmıştır
beni bir yerde bana bağlayan kanlı kelepçeler
karanlık tarlanın başı dönmüştür fabrika acıkmıştır
cezaevi avlularına bakar nedense son pencereler
içimde güneşler açsa da dışarısı bütün kıştır
fakat kapılar açılmıştır zincirler kırılmıştır
kalabalıkları kaldırır en heybetli düşünceler
özgür bir sosyalizme doğru her adım benim adım
nâzım hikmet'ten bu yana mehmed sıradağlarıyım

şehnâz faslı

"... bir şû'lesi var ki şem'-i cânın
fânûsuna sığmaz âsmânın..."

şeyh galip

dersaadet

çok korkmuş kadın güzelliği harb-ı umumi yıllarının
kuzguncuk iskelesi'nde inşirâh'ın geceler sabahladığı
kötümser kuleli öğrencileriyle sultan reşad'a doğru
en sonbahar vapuru şirket-i hayriye'nin kimsenin kalmadığı
ne beykoz'lu kozhelvacıların ne fonografların odeon borulu
nişâbürek şarkıları mı belki de yalnız recai kaptan'ın
kapalıçarşı'dan yürüttüğü alaturka yıldız zilleriyle

o vurulmuş yırtıcı kuş küskünlüğü istanbul boğazının

tek gözlüklü alman zabitlerinin kramer birahanesindeki
moltke mi bismarck mı tartışması almancanın çatladığı
acımtırak üç dublesi olarak koyu yeşil piltzen biralarının

mızıka-i hümâyûn zenginliğindeki şıpka gazileriyle
galiçya cephesine dönmek soğuk rus yağmurlarının
gece ve gündüz dövdüğü uzun menzilli batarya ateşiyle
hilâl-i ahmer çadırlarının ve ıslak çiçekler gibi açıldığı
kocaman çiçekler gibi açıldığı son derece kanlı beyaz
galiçya cephesine dönmek çâresaz operetindeki

yanlış zafer haberleri suriye cephesinden ikdâm'ın

harbiye nezaret-i celilesinde birinci ferik enver paşa
su sızmaz bir dip karanlığında bardakların çatladığı
teşkilât-ı mahsûsa'dan miralay süleyman askerî'yle
sabah ezanlarına kadar vakit nasıl geçiyor anlayamaz
bir idam öncesi halinde kımıldar kuşkulu bir namaz

en korkak gölgeler olarak bekirağa bölüğü'ndeki
yapışkan bir ter yürür yâkub cemil'in şakaklarına
yırtılmış üyelik kartı yerde ittihad terakki fırkası'nın
şakır şakır bir mavzer doldurulur dışarda vur emriyle
yıldırım gibi solar leylâklar sürâhide - olamam çâresaz

o çok korkmuş kadın güzelliği harb-ı umumi yıllarının

eski rumeli

– 1. karşılama

balkan uykularından aşırdığım
nevâkâr üzerine hanımelleri
ne yapsam aklımdan çıkaramadığım
hânende müjgân'ın âh etmeleri
bir üsküp baharına ısmarladığım
telkâri bir mülâzim'le birlikte

mustafa kemal'in boz revolveri
zehir gibi susar selânik'te
akşama sabaha hürriyet trenleri
binbaşı enver bey eli tetikte
def gibi gerilmiş manastır şehri
bütün câmilerinde salâ verilir

tambur karar kıldı tâhirbuselik'te
iğdeler çiçek çiçek göğüs geçirir
yıldız yanlışlıkları gökteki delilikte
hânende müjgân mevsim değiştirir
yanya kalesi'ndeki cephânelikte
bir bulgar yakalanır komitacı

yıldız sarayına şimşekler teyellenir
rumeli'de zabitler nasıl anayasacı
ufak karafaki kavun beyaz peynir
resne'li niyazi'nin gümüşlü kırbacı
makedonya dağlarında kıvılcım beslenir
dersaadet'te ateş yakmak için

– 2. hânende müjgân'ın son günleri

ıslanır mor salkımlar dul yalnızlıklarına
dağılır uykusu
ince bir mürekkep sızar dalgınlığından
gül kurusu
    suratına çarpılır her çeyrek
    un ufak ederek en gizli bemollerini
    ağır demir kapıları balkan savaşının
    (nişâbürek)
    hânende müjgân'ın
her boş bulduğu sâniye aralığından
okşar uzanıp mülâziminin solgun ellerini
hani vurulmuş o
    çatalca'ya yakın
takılıp tüylü karanlığına bozgun sabahının
bülbüller düşer kucağına küçük çamlıca'dan
birer ikişer bülbüller düşer
    (şatarabân)
    elektrik çiçekleri süsler tramvay tellerini
    bir o kadarıyla zakkum
        ondan ötesi baldıran

"... mürdüm eriğinin dibine oturmuşum
tırnova'daki evimizde
rahmetli annem saçlarımı tarıyor
elinde fildişi tarak
ağzında firketeler
acı bir barut kokusu genzimizde
ihtiyatlar manevra yapıyor
(ferâhnâk)
hangi piyanoya şöyle ilişecek olsam
hemen tatyos efendi'nin sultanî-yegâh semâîsi
dalları kıran kayısılar bahçelerde
tırnova'da akşam
uzak dağlara çekilmiş bütün çeteler
içimde yorgun bir saat çalıyor
(hüzzâm)

tramvay tellerinde ölüvermek elektrik bahçesi
bol köpekli ay karanlık gecelerde
geç kalmış pişmanlıklar gözyaşı dökmeler
saklı saklı pırıldayan ortanca saksısı
(nev'eser)

"... mülâzim ihsân bey'in şarkısı
o cuma selâmlıkta söylediğim
bir palmiye gibi titreyerek
iliklerine kadar güneşli
– sevgilim gözümün nuru efendim
istanbul'lu bir zabit kalamış'lı
kumral mı kumral dargın bakışlı
incecik sırmayla gönlüme işlediğim –
mülâzim ihsân bey'in şarkısı
aslında benim kaybolan gençliğim
bir bakıma kaybolan rumeli
bardakta buğulanan nar şerbeti
fırında çatlayan börek
yeşil bir yağmur aydınlığı câmi avlularında
gıcır gıcır yıkanmış taşlıklar
(hicazkâr)"

– 3. mülazim ihsan bey'in son günleri

kafeslerin ardında nazlı içe dönük
şarap kırmızısı küpeçiçekleri
kucağında bir kedi siyahlı beyazlı
müjgân selâmlıkta şarkı söylüyor
gözleri yaldızlı imgelem böcekleri
sarı dolgun saçları omuzlarına dökük

nilüferlerin uyandığı büyük büyük
çok uzak bahçelerdeki incesazlı
havuzların yalnızlıklarına görünüyor
buzlu tenha güzelliği ipince mor
kötümser önsezilerle yüklü tasalı
onu terkettiğim külrengi salı
bir ölüm fırıldağı içimsıra dönüyor

böyle tırnova'dan ayrıldım ayrılalı
pancurlarım sımsıkı kapalı ocağım sönük
yalnız bulutlarımdan bir ışık süzülüyor
ufacık bir ışık nârin boynu bükük
müjgân'a tutkunluğum yoğun ve saygılı
balkan bozgunu içinde tek ölümsüzlük

müjgân'a aşk şarkıları

– 1.

dinlerdim telâşlı kanûnlardan sarışın türkçeyi
nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi
ürkek bir çilenti usulca yoklardı bahçeyi
nerde tâvus kuşları nerde müjgân'ın gençliği
nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi

okşamak kumrallığını içimden uysal lambaların
beyhude ıslıklarını yakınlaşan sonbaharın
akşam tenhalığında birlikte duygulanmaların
saklı mutluluğuyla dalgından çok daha fazla dalgın
nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi

bir parça son yalnızlığa öncekiler hazırlıktır
insan bırakmaz sevdiğini sevmek insanı bırakır
kalırsa gözlerinin elinde yaldızı belki kalır
ney üşür kanûn pırıldar udlar oldukça karanlıktır
nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi

– 2.

o akşam da lambamızı söndürmüştük nedîm ile
nedîm'den bile kıskandığım sevdiğim ile
son şarkılar dağılmıştı mevsim ile
yalnız çamlıca'da bir ud yankılanırdı

dünyayı tumturaklı bir yalan sayanlar
yalanın dehşetini yaşlandıkça anlar
nâzım'ın pirâye'yi sevdiği zamanlar
ölse ölümünden ne suçlar çıkarılırdı

boğucu bir sessizlikte ateşten goncalardır
o demirden şiirler ki sanki tabancalardır
umutsuz hangi gününde el atsan ateşe hazır
nâzım onları yazarken duvarlar çatırdardı

gördüm sessizce buluştuğunu nâzım'la nedîm'in
lâcivert ıssızlığında yıldızlı bir serviliğin
birinin elinde vâridat'ı simavnalı bedreddin'in
birinin ağzında gül elinde mey kâsesi vardı

– 3.

istanbul puslu karaltısıyla müstef'ilün bir gemi
duyulur padişah saltanatıyla bulutlara demirlediği
soğuk akşamlar çalar saatlar kadife konakta
ben uyansam da ayışığından müjgân uyumakta

o soyut kuşlar su aydınlığında atlas yorganların
yüz yıllık hüznüyle yüklü osmanlı zindanlarının
pul pul dağılırlar tasalı bol yansımalı boşlukta
ben uyansam da ayışığından müjgân uyumakta

gece hattât yesârî'nin süzüldükçe vav kayıkları
işlenir yeni baştan bütün sevmek yanlışlıkları
bilmem tamamlanır mıydık bir başka yaşamakta
ben uyansam da ayışığından müjgân uyumakta

o şarkı söylese çalgıların korkup bıraktıklarından
büyülü tamburların kendi başlarına çaldıklarından
ulaşır hâfız post'a sesi yankılarla sonsuzlukta
ben uyansam da ayışığından müjgân uyumakta

– *4.*

akşam kılıçlar düşürdüğü ayın ışığından boğaz'da
müjgân mıdır bir uzak gülümsemek midir sazda
ferahnâk'ta iyimser kötümser çarçabuk hicâz'da
müjgân mıdır sevilmek yanlış anlaşılmak mı biraz da

üretir sessizliği erguvanlar düşler sevdayı tamamlar
suları yansıtır camlar cıvalı bir beyazda
müjgân mıdır yoksa sabahlamak mı hâfız'la şirâz'da
divanlardan gül çığlıkları horasan'lı papağanlar
şehzâde çılgınlıkları o unutulmaz yazda

müjgân mıdır sevilmek yanlış anlaşılmak mı biraz da

hasköy bahriye kahvesi

–babamın aziz hatırasına–

– 1. hasköy bahriye kahvesi'ne gazel

büyük elenselerde donmuş abdülaziz pehlivanları
sürâhi bıyıklarıyla tutar bağdadî tavanları

o yok tamburîler ki saz çalıp zenginleştirir
tel tel sabaha kadar işitilmedik makamları

altın dişleriyle gülümsedikçe acemşâh nargileler
gözbebeklerinde şehzâdebaşı ramazanları

çarpar vurulmuş bir kartal gibi iskeleden iskeleye
akşam haliç'te donanma-yı hümâyûn borazanları

tavlada düşeş eksik olmaz gerçi parmaklarından
utançtır çürütür meğerse sırma sakal kaptanları

ürperir korkuyla fesleğenler ay tamam yükselirken
karanlık bir çay basar çıngıraklı istikânları

böyle eskir hasköy bahriye kahvesi usul usul
koynunda biriktirip geçmiş gelecek bütün zamanları

– 2. hüseyin avni bey

kerkük'lü hüseyin avni bey
hasköy bahriye kahvesi'nde
yarım ud yarıdan fazla ney
bir hıçkırık dâvûdî sesinde
    seddülbahir'den yâdigâr
güler mi ağlar mı (garip şey)
söylediği şarkının etkisinde
gözlükleri puslu içbükey
cıgara külleri setresinde
    yan cebinde tasvir-i efkâr

bin üç yüz otuz beş senesinde
sırtında bir hançer ilkbahar
ingiliz donanması boğaziçi'nde
izmir'e çıkmış yunanlılar
    üzüme çakallar dadanmış
sustu mu susmasının gecesinde
böcek böcek uçuşan cıgaralar
saklı bir uğultu kulak içlerinde
gittikçe daha çok anafartalar
    tesbihinde yâ sabır kalmamış

anlarsa halinden bir kişi anlar
yüzbaşı "kazbek" rıza (sarıkamış)
aynı süngüyü bir ağızdan ısırmışlar
aynı mermi çukurunda kanları kaynamış
    ne demek bulutlar da mı kırmızı
iki gözüm bir cıgara daha sar
ödemiş'te bak ilk kurşun atılmış
(nerde kaldı yahu bizim çaylar)
yaşıyan görecek önümüzdeki kış
    ne yağmurlar yağdıracağımızı

– 3. yüzbaşı "kazbek" rıza'ya beşleme

bakır yansımaları bakışları yüzbaşı "kazbek" rıza'nın
saltanat bıyıklı tek zabitidir on dokuzuncu fırkanın
hisar'da yaşanmış bir yaz benzersiz bir sarışın
sanki bir şamdan en kalın yerinde karanlığının
cepheden cepheye taşıdığı alıngan ve baygın

aklın durur düşündükçe siperde savaş sonrasını
ağır ağır sonbahara boğaz'ın uzaklaşmasını
salacak'ta yağmuru fâtih'te iftar sofrasını
yıldızlara dağılan o genç kız kahkahasını
çalgılar susunca yorgun mühürdâr'da ansızın

bu yenilmek akşamına sürülü saf saf cezveler
nedîm merhumun divanından açılmış kanlı lâleler
çöker manalı sessizliklere kıvamlı sâde kahveler
mim-mim grubundan mıdırlar kim bilir kimdirler
kıpkızıl bir kor düşürür içlerine haliç müslümanlarının

– 4. hisarlı ifâkat hanım

dalgın bir lambayım ki kanat esintisiyle
akşamların uyandırdığı yorgun argın
    bebek'te unutulmuş bakımsız koruların
    ne kadar azaldığı divan musikisiyle
ufacık aydınlığı iştirak mecmuasının
bahaeddin tevfik'i hüseyin hilmi'siyle
    ahmed samim bey'in öldürülmesiyle
    alnımıza vurması cehennem sıcaklığının
zincire çekildiği erguvan mevsimiyle
sinop kalesi'ndeki tutukluların
    eflâtun boşluklarında sabah ezanlarının
    korkunun dağıldığı vatan kasidesi'yle

dalgın bir lambayım ki binlerce çoğaldığım
sultanahmet mitingindeki ses titreşimlerinden
    yüz yıllık bir haksızlığın büyük birikmesinden
    sekiz sütun üzerine başlık çıkarıldığım
savaş telgrafları anadolu içlerinden
böyle geceler boyu kararsız sabahladığım
    yüzbaşı rıza bey'le kaçmayı tasarladığım
    cephane motorlarıyla inebolu üzerinden
yaslı lodos karanlıkları arasındayım
martılar çıkar gözlerime iç denizlerimden
    dünya değişir bir tırtıl gibi kendiliğinden
    ne zaman kanatlandığını anlayamadığım

– 5. ifâkat hanım'a şarkı

tenhalık basınca bir yağmur gibi bebek tramvaylarına
tedirgin bir sultandı sanırsın inerdi akşam çaylarına
birikmiş nasıl da öfkesi osmanlı saraylarına
tedirgin bir sultandı sanırsın inerdi akşam çaylarına

umutsuz telâşıyla sanki bir tutsak gemisinin
daldı mı dünyasına mutsuz mâhirpaşa yalısı sislerin
gün görmemiş bir şiirinden recaizâde ekrem'in
tedirgin bir sultandı sanırsın inerdi akşam çaylarına

gazeller uzar ki kuytularda eski cülûs şenliklerinden
hâlâ yankılanır bayram davulları yılların derinliklerinden
sıyrılıp buzlu pırıltılarla mütareke çirkinliklerinden
tedirgin bir sultandı sanırsın inerdi akşam çaylarına

– 6. *spartakist niyazi bendeniz*

lâcivert kaynarsa bulutlar kâhtâne üzerinde
muhtar niyazi bendenizin bir özlem tutuşur gözlerinde
bir düet patlar kontes maritza operetinden sözgelişi
fonograflar çıldırırsa mutzig birahanesinde

ağır porselen dublelerde biraların yükselişi
kanlı canlı bir kızcağız gözleri bağdem yeşili
spartakist işçilerin stuttgart kongresinde
kavga kıyamet yumruk yumruğa yüzlerce kişi

– 7. bahriye kahvesi'nden ayrılış gazeli

gerçi su şakırtısıdır bir uzak şadırvandan gelir
kahveler zindan gibi simsiyah çaylar neredeyse kan gelir

ufaldıkça ufalır aynalarda kötümser lambaların alevi
duman duman ihtiyarlar çıkar yatsı namazından gelir

korku o kaypak yılandır ki atlar insanın koynuna
düşman fısıltıları en dost bildiğin ağızlardan gelir

yanar harb divanlarında barut mavisi mim-mim'ciler
evcil yıldırımlar saklıdır ceplerinde dumlupınar'dan gelir

öyle boşaltır yanlış kılar ki istanbul'u işgal karanlığı
tek tük ayak sesleri sanki başka bir dünyadan gelir

ocak sönmüş semâver paslı dağılmış hasköy bahriye kahvesi
ona can vermeye bir gün elbet attilâ ilhan gelir

bir özge muammer bey

– 1. o nihavent bahçe

nihavent bir bahçeydi ki muammer bey'in gecesi
yıldızlar gök lâciverdinde yaldızdı bir dua tümcesi

gizemler çizer çizgiler havuzun mor dalgınlığına
yansımış sanki yukardan evrenin son bilmecesi

dağılır yumuşak telâşıyla kadifemsi yarasalar
mevlânâ'yla buluşur boşlukta şemseddin-i tebrizî

yenilginin tahtında kötümser gülümser muammer bey
ayrıca bir ateş krallığı mercan köz nargilesi

utanmak gülleri siyah açılır gözlerde uğursuz
lâternalarla ayaktadır coşmakta frenk mahallesi

uzaktan ateşböcekleri çın çın çınlayan kadehler
rum dilberleriyle sarhoş fransızı ingilizi

iki bin kelime-i şehâdetin ufuktan perde perde
dargın kartallar gibi allaha yükselişi

dibinden aydınlanır hayret kılcal ışınlarla körfez
birden sularda pembe bir körpe şafak ürpertisi

– 2. muammer bey'in karanlığı

gerçi ney üflerse de muammer bey aslında
hayli rind bir ozandır ömer hayyam tadında
eksik olmaz eşref'ten nükteler dudağında
gümüşten kafiyeler zil çalar parmağında
deflerin patladığı selâmlık sofralarında

bulutlar dokuyup akşamları telli ipekten
üzgün her gün bir güneşi sehpâya götürmekten
kaybetmiş yaşamak tutkusunu ölmek için erken
ne dost şenlikleri kalmış mehtâpta içerken
ne mâhur'dan udların gülüşmesi harem tarafında

bir nazlı kadın sonbahar dağıtır saçlarını
kırgın yalnızlık bahçelerine zehirli sarı
kuşağında cam örgüsü kaç yağmur anahtarı
kısarak isli lambalar gibi bir bir yalıları
unutur muammer bey'in umutsuz karanlığında

– 3. karantina'lı despina

bir gül takıp da sevdâlı her gece saçlarına
çıktı mı deprem sanırdın 'kara kız' kantosuna
titreşir kadehler camlar kırılır alkışlardan
muammer bey'in gözdesi karantina'lı despina

çapkın gülüşü şöyle faytona binişi kordelia'dan
ne kadar başkaydı her kadından her bakımdan
sınırsız bir mutlulukta uyuturdu muammer bey'i
ustalıkla damıttığı o tantanalı aşklarından

işgal altüst etti nasıl da izmir'de her şeyi
öğrendi kullanmasını despina bu yanlış geceyi
körfez'de parıldayan yunan zırhlılarına karşı
miralay zafiru'yla ispilandit palas'ta sevişmeyi

gemi sinyallerinin gece bahçelere yansıması
havuzda samanyolunun hisârbuselik şarkısı
demlendikçe yalnızlığı aydınlanıyor muammer bey
olmayacak şey bir insanın bir insanı anlaması

– 4. muammer bey'in aydınlığı

o sabah ilk açmıştı mor karanfil
büyük saksıda
birtakım tüylü bulutlardı ki
çatalkaya'da askıda
punta'dan efzon geçiyordu
önünde mızıkası da
kurtuluş olası göründü birden
gözümden perde kalktı

dün gece hasan tahsin'le uğraştım
yine sabaha kadar
bükreş'te hapisteymiş güyâ
rüya bu ya
mektubu var
karanlık bir boşlukta
açılıp kapanıyordu kapılar
yağmurda idam mangası
iliklerine kadar ıslaktı

o yaz akşamlarıdır
dinlediğim akşam gazetesinden
ankara'nın tebliğlerini
mürüvvet'in edâlı sesinden
güller dağılırdı
şimşekli gülümsemesinden
atılmış sanki gözleri
iki çıplak bıçaktı

bilmem bağışlar mı
bir gün olur da muammer'i
direnmekte güvenmekte
oldum bittim ondan geri
uyanıp şafakla dün
bahçede sularken çiçekleri
bir kavgaydı anladım ki dünya
kavgaysa bir büyük yaşamaktı

– 5. sarmaşıklı yalı

açık bir fayton çıkardı sarmaşıklı yalıdan
eylül akşamında masmavi biçilmiş ayışığından
ipek çarşaflı bir tâze dağılır dokunursan
kurtuluş'tan sonraki telâşlı günlerde izmir'de

kızgın gözlerine işledikçe yangının kızıllığı
çılgın kırlangıçlardır ki geçer alevlerin ıslığı
uykularını sarmıştır bir yıldızlar sarmaşığı
kurtuluş'tan sonraki telâşlı günlerde izmir'de

tuzlu güz öğle sonu çarpılan pancurla imbat
tutsak bir saltanata ah eden guguklu saat
şarabında suyunda apansız bir başka tat
kurtuluş'tan sonraki telâşlı günlerde izmir'de

çalar saat

aynalı bir çalar saat eski ankara'dan
çalar saat başlarını miralay "topal rıza"nın
bir yerde bakarsın son derece akşam
çatır çatır dağılır kargalar
rakı donar kadehte
    gelmiyor nedense mûnise'nin mektupları
    yüzbaşı muhsin'dir ağlar
    tel tel bıyıklarında o beste
    — ... bülbül-ü şeydâya döndüm

yıkar insanı yaşlılıkta asıl unuttukları
umutsuzluklarından çok daha fazla
yanlış umutları
saatli bir bombadır her saat başında ölümün
tıkırdar göğsündeki karanlık kafeste
silerek gelmiş gelecek bütün mutlulukları
    bacağımın kesildiği gün
    kan içindeyim enikonu
    iyimser bir telâş herkeste

yarılmış afyon cephesi
sızar kar beyazı gömleklerinden
katran siyahı terleyen
doktor binbaşı abdülkadir
bir elinde tendürdiyot şişesi
bir elinde aşk-ı memnu
hâlâ sorarım kendi kendime
nereden bulduğunu
içli bir saraylının göğüs geçirmesidir
dağılan vazodaki nergislerden
sarışın bir nazla
her öğle sonu
bir obüs tarrakası kaplar çınlamalarla körfezi
yeniden vurulurlar üst üste kaç milyon kere
çat diye ışığı çatlatan o delimsirek hızla
seddülbahir'de hasan basri
dumlupınar'da kaymakam bekir
uşak cephesinde nalbantoğlu
sonra gün bırakır bizi geceden devraldığı yere
madalyaları sarkık
kalkık kaşları kırçıl
ve gazi kullanılmazlığıyla

meclis'in açıldığı yıl
kar yönetiminde ortalık
kavaklar gümüş çırpısı uzaktan pırıl pırıl
ankara'nın camları kıran soğuğu
sırça tozundan bir mavi buğu
saçaklarda enli buz bıçakları
donmuş kuş ölüleri sokaklarda
en çok da serçeler
o gece yine sabahlamıştık
biz üç adam ve bir semâver
nusret'in bakû'da bulduğu
ibrahim sâmi'yle beraber
oymalı bir de ceviz sandık
içinde kimlerin unutulduğu
nerimanov
mustafa suphi
sultan galiyev
ve solugan kafkas trenindeki
bıçak bıçağa âzerî armonikler

peki ne yapmalı uykusuzluğu
son bataryaların en umutsuz yerindeki
duaları solgun yüzlerle değiştiren
çalar saatın getirdikleri
ittihatçılar da vardı hilâl bıyıklıydılar
sustasına basılmış birer çakıydılar
mor kumrular patlıyordu câmilerden
mavzerlerin gözü dönmüştü
kara kalpaklıydılar
bir tambur kanat çırpmasın ıtrî'den
eksiksiz bütün ölmüşlerimiz ayaktaydılar
kılıçlar çekilmişti bâkî'nin gazellerinden
budin'den yaşlı sipâhiler
ezan okumaktaydılar
ertuğrul gazi mi tutmuştu
kemal paşa'nın ellerinden
oğuzlar mıydı yoksa bismillâh
yeniden başlamaktaydılar

aynalı dümtek üstüne çalar saatın sarkacı
çalar saat başlarını müslüman sonrasızlığın
genç kalır cephede ölenler
bakışları donuk besbelli biraz
gülümsemeleri acı

izmir körfezi'nde yaz
ışıktan gülüşmeler donanmış gemilerde
yıldız fırıldaklarıdır fır döner enginlerde
kıvılcımlar tutuşur onuncu yıl marşı'ndan
titreşir kıyılardan samanyolları gibi
zengin fener alayları gelir geçer de
dumanlı bir ampul içindedir sanki
eski sâhil gazinosu iskele'deki
ayışığından sırılsıklam incesaz
kıvamını bulmuş sultanî-yegâh'ın
yine yummuş gözlerini kemânî zeki
müberrâ hanım'ın
iki deli kuş
elinde ziller

fuar'ın açılışına şeref mi verecekmişler
gazi hazretleri
    pek de bilinmiyor doğrusu
deli puntolar basmış gazeteleri
ortalıkta bir çarpıntı şaşkınca bir heyecan
    kadınlar ki dudakları kıpkızıl tutuşmuş
        balon dalgınlıkları renk renk çocukların
    ve dört bir yanında yaldızlı şimşekler
        birdenbire şehir bandosu

yoktur çalar saatın korkusu
ne zamandan o soyut ve saydam yılandan
ne düşmandan dostluğun arkasındaki
bir yürek edinmiştir eski ankara'dan
mustafa kemal adındaki
    41. bataryanın dalgın uğultusu
    alıp götürse de miralay rıza'yı bu dünyadan artık
    ayrılık çalar gibi uzun uzun ve yalnız
        silâh başı çalar gibi kısa ve kalabalık
            o çalar sabah akşam
                yine istiklâl-i tam
                    yine istiklâl-i tam

meraklısı için notlar

(*yasak sevişmek*'teki şiirler, son paris yolculuğumla ondan öncesini ve sonrasını kapsayan bir dönemin şiirleridir; paris'te 1962/65 arasında kaldım, öncesinde istanbul'daydım, yeşilçam'da senaristlik, rejisör asistanlığı filan ediyordum; sonrasında ise, izmir'de, *demokrat izmir* gazetesinde gazeteci olarak! bu dönem, bir yanımla batı üzerindeki düşüncelerimi aydınlığa kavuşturduğum, bir yanımla geçmiş şiirimizden yararlanma fikrini geliştirdiğim dönemdir, haliyle şiirlere de yansımıştır bu ikili uğraş!

ilginç saydığım bir noktayı acaba şöyle mi işaretlesem: yeşilçam'da sinemayla uğraşırken de, paris'te yaşarken de, şiir yazmadım pek. buna belki yazamadım demek daha doğru olur. paris'e doğru yeniden yola düşmeden, sinemaya ara verdiğim bir zaman oldu, bu kitaba giren şiirlerin bir bölümü bu zamanın ürünüdür. paris'teyse, bilmem fransızca ortamında yaşamak zorundan mıdır, yoksa daha çok kendimi romana, roman düşüncesine vermemden mi, şiiri daha çok algıladım da, yazamadım. o dönemin birikimi, izmir'e döndükten, gazeteciliğe başladıktan bir süre sonra şiire dönüştü. o kadar ki, *yasak sevişmek*'in birinci basımına yetiştiremedim onları, ancak ikinci basımına girebildiler. bu arada, daha *belâ çiçeği* sıralarında uygulamaya başladığım eski şiirin sesini ve biçimlerini çağdaş özle geliştirmek ve yenilemek çabalarını da bir hayli ilerlettim, bunun örnekleri kitabın sevilen şiirlerini oluşturdular.

yasak sevişmek, arkasından *tutuklunun günlüğü*'nün geldiği gözönünde tutulursa, paris havasının getirdiği batı ile geçmiş şiirden gelen doğu çelişkisinin belirli bir aşamadaki bileşimidir, bu bileşimi daha ileri bir düzeyde *tutuklunun günlüğü* yenilemeye çalışacaktır.)

biraz paris

'biraz paris'in, bütünüyle, yukarda sözünü ettiğim paris ve batı havasını kitapta estiren şiirleri içerdiği besbelli. şimdi, *hangi batı*'yı ve *hangi seks*'i yayımladıktan sonra, öyle sanıyorum ki, bu şiirleri attilâ ilhan'ın düşüncesinde ve sanatında yerli yerine koymak daha kolay olacaktır. 'biraz paris', batının kültür değerleri üzerinde olduğu kadar, kökeni olan doğunun kültür değerleri üzerinde de düşünmeye başlamış, kendini batılı sayan bir doğulunun duygu ve izlenimlerini yansıtmaya çalışıyor.

şimdi bakıyorum da, ilk iki bölümde aşağı yukarı *hangi seks*'i meydana getirecek çerçeve ve kişilerin şiirini söylemiştim, son bölümdeyse giderek *tutuklunun günlüğü*'ndeki 'teleks' gibi bir şiiri verecek kapsamı geniş gözlemci bir duygusallığın.

/ biraz paris /

bu şiiri oluşturan üç parçanın her biri paris'te clichy'den barbes'e uzanan ünlü caddenin üstündeki üç daha az ünlü olmayan meydanın adını taşıyor. *hangi seks*'te de anlattığım bu cadde, bu meydanlar, paris'in hovardalık yaşantısında önemli yeri olan cadde ve alanlardır, günün her saatında yosmanın her çeşidini oralarda bulabileceğiniz gibi, geceleyin akla gelebilecek her türlü çapkınlık

biçiminin düpedüz sergilendiğini de görebilirsiniz. ilk yolculuğumdan başlayarak, bu çevrede epeyce gezmiş tozmuşumdur ya, şiirini yazmak son yolculuğumdan dönüşümde oldu, anı olarak şunu da kaydedeyim: ya 63 ve 64 sonbaharında bir akşam oralarda dolanırken ağzımın içinde bazı mısralar çiğnediğimi farkettim, müthiş şaşırdım. şaşkınlığımın nedeni bu mısraların alışageldiğim gibi türkçe değil fransızca olmasıydı, bir kahveye girip kâğıda geçirdim bunları, sonra şiirle uğraşı hayli uzun olan bir fransız dostuma gösterdim, hem başarılı buldu, hem de ilginç, ne var ki ben onun bu iyimserliğini bir türlü paylaşamıyordum. o şiiri kaybettim, sonradan izmir'de kaleme aldığım 'biraz paris'te galiba o yanlış bir dile doğmuş öksüz şiirin imgelerinden ve havasından bir şeyler de vardı. ('biraz paris'i oluşturan şiirlerin üçü de yüksel pazarkaya tarafından almanca'ya çevrilmiştir)

/ yanlışlık balladı /

bu bölüm dört şiir içeriyor, bazıları birer insana yazılmış gibidir (josiane, margot, magda), bir tanesiyse avrupa tarihinden süzülüp gelen kadınlara (saksonya düşesleri). ilk üç ad, *anılar ve acılar* dizisini okumuş olanların hemen hatırlayacakları adlardır elbet, josiane *hangi seks*'teki josy'yi, margot adı üstünde aynı kitaptaki margot'yu, magda ise *hangi sol*'daki magda'yı çağrıştırır. demek yanlışlık balladı'nı yazarken ikili bir yanlışlığın altını çizmeye heveslenmişim, bunlardan birincisi cinsel ilişkiden doğan yanlışlıktır ki josiane ile margot bunun somut örnekleri oluyorlar, ikincisiyse doğu batı çelişkisinden doğan yanlışlıktır ki, saksonya düşesleri'nde elle tutulur hale geliyor.

bu dediklerim elbette şiirlerin iç nedenlerini anlatmak

içindir, bunun dışında her birini teker teker bir paris ya da sevda şiiri diye okuyabilirsiniz, farketmez.

/ iki sonbahar kaçakçısı izmir'de yakalandı /

sisler bulvarı dönemi şiirlerinden başlayarak, bende, toplumcu siyasal serüveni ve bu serüvene bulaşmış kişileri bir gerilim filmi atmosferi içinde vermek, yaşantılarını çağdaş bir bunalım yaşantısının örnekleri olarak sergilemek eğilimi görülmüştür. beş şiirlik bu çalışmada da aynı şeyi yapıyorum, bir bakıma şiir batıdan doğuya bir yolculuğun şiiridir, bir bakıma, birtakım simgelerle o yıllar türkiye'sinde sanatçının ne türlü suçlamalarla karşı karşıya kalabileceğini anlatmaya çalışır, bir bakımaysa dokunaklı bir aşk şiiridir.

teknik olarak, çağdaş insanın yaşantısında onca yeri olan gazete haberi ve haberciliği yöntemlerinden gizli gizli yararlanmıştır. bu yararlanmanın şiirin sevilmesinde etkili olduğunu sanıyorum.

yasak sevişmek

/ yaş kırktan yukarı /

paris dönüşü, izmir'de yazılmış bir şiir, adını ilkin 'autocritique' koymuştum, sonra galiba türkçe olmadığından tutmadım, değiştirdim, kırk yaşımı geçmiş olmanın verdiği hüzünle 'yaş kırktan yukarı' dedim. yanlış hatırlamıyorsam, *yeditepe*'de çıkmıştı, hatta şiiri gönderdiğim hüsamettin bozok iyice etkilenmiş, benim hayli bozuk bir moral içinde olduğumu sanmış, bir de teselli mektubu

yazmıştı: üzülme canım, kalp sektesi geçiren arkadaşlarımız bile maşallah iyiler diye! ince düşüncelidir bozok! şiiri yazarken çok mu kötümserdim, bilmiyorum, genel olarak ölümün gerçekliğini etinde duyanların hayattaki her şeye karşı onarılmaz bir kırıklıkları vardır ya, şiirden sızan asıl odur sanıyorum. bildiğiniz gibi onun da çaresi yoktur.

/ ölmek yasak /

bu da tersine, koşullar ne denli kötü olursa olsun, ölüm düşüncesine direnmek gerektiğini işleyen bir şiir. gerçekte bunu paris'e gitmeden, istanbul'da yazmıştım sanıyorum, kitaba yerleştirirken ikinci basımda ikisini ardı ardına bilerek koydum, ölüm gerçeğinin sanatçıdaki diyalektik çekişmesine parmak basabilmek için.

/ demirboğan /

meraklısı bilir, romanlarımda boy gösteren kişilerin bazıları önce benim şiirlerimde soluk alıp vermişlerdir, *aynanın içindekiler*'deki miralay ferid öyle, *kurtlar sofrası*'ndaki ibrahim cura öyle. işte demirboğan da günün birinde bir romanıma yerleştireceğimi umduğum ve sandığım tiplerden biri, şimdilik karanlık yaşantısını bu şiirde sürdürüyor.

/ artı sonsuz /

bu, bundan sonraki şiirler, yeşilçam yaşantısının benim için bir boğuntu olmaya başladığı günlerde, (yanılmıyorsam 1961 sonları) yazılmıştır, sinemada umduğu estetik uğraşı ve boşalmayı bulamayan sanatçının, bunu,

şiirde sarfetmek istemesi de denebilir, yavaş yavaş başımda esmeye başlayan yolculuk yellerinin getirdiği avrupa çağrışımlarının itişi de!

şiirle ilgili özel bir anı, şu: daha 1950'lerde izmir'de sanat yetenekleri olan ama çoğumuz gibi onları yeterince kullanmayan bir kızla tanışmıştım, şiirin ilk mısraı onunla sanat söyleşilerimiz sırasında mı doğmuştur, yoksa o mu ilk defa söylemiştir şimdi tam çıkaramıyorum, yalnız on yıl kadar içinde yaşadığı, sonra da bu ilginç şiirin doğmasına neden olduğu muhakkak, bu şiir yabancı dillere de çevrilen şiirlerimdendir.

/ exodus /

avrupa esintisi pek açık değil mi? o günlerde claude istanbul'a gelmişti. savaş yıllarında nazilerin yahudilere ettiklerini bol bol konuşuyorduk, zaten bizim kuşağın bu konuya kulak dolgunluğu vardır, az mı film gördük, az mı kitap okuduk bu sorun çevresinde, üstelik benim ilk paris yolculuklarımdan bazı anılarım da var, bunlar birleşiyorlar, şiiri oluşturuyorlar.

/ ağustos mızıkacıları /

hakçası, bu şiiri çok uzak yılların gerisinde kalmış bir inge'nin hayaliyle yazdım, sinema çevresinde rastladığım kadınların içlerinden bir yerinden daima bozuk oluşu, kendilerine ve güzelliklerine aşırı hayranlıkları, bencillikleri beni usandırmış olmalı, inge'nin bana yaşattığı eski uysal ve yumuşak günleri hatırlamışım, o günlerde onun bana anlattığı bir almanya çocukluğunu, izlenimlerini. son bölümde her şeyin bir hayal olduğu besbelli belirtilmiyor mu?

/ karanlığın tadı /

bundan önceki kitaplarımda hayli geliştirdiğim bir şiir damarım vardır benim, 'bursa'dan yaylımateş', 'başka adam', 'istanbul ağrısı' gibi şiirler bu damardan üretilmiştir. karanlığın tadı, epeyce bir zaman geçtikten sonra ozanın tekrar o damara el atması, yeni koşullar altında, nasıl bir şey çıkarabileceğini merak etmesinin sonucu. buna elbette şehir şiiri denecek ya, şehir şiirinin de delidolusu mu, başına buyruk, çağrışımların akıntısına kendisini kapıp koyvereni mi?

/ ben artık küsüm /

canımın çok sıkıldığı bir gün, bugünkü gibi aklımda, bir film şirketinden birkaç bin lira alacağımı hesaplıyorum, şirketin patronu inanılmaz bir yüzsüzlük ve soğukkanlılıkla önceden konuşulmuş olanları, verilmiş sözleri es geçip, bana birkaç yüz liralık bir çek yazıyor, üstelik bunu işini bilir usta işadamı, kurnaz tüccar halleriyle yapıyor. sessiz bir öfke içinde eve dönüyorum, şiir handiyse kendi kendini yazdırıyor. ('ben artık küsüm', 'yasak sevişmek', 'elimden gelen bu', televizyonda gösterilen 3. bölümlük şiir dizisinde 'klip'leştirilmişlerdi: geç kalmış ölü, yönetmen biket ilhan, oyuncular: selçuk özer, senem kayra, merih akalın)

/ yasak sevişmek /

kitaba adını veren bu şiir de benim birçok şiirlerim gibi dışardan bakınca rastgele bir sevda şiiri görünüşündedir, ama yine birçok şiirlerim gibi kabuğunun altında ilginç bir toplumsallık saklar. kitabın ilk basımının çık-

tığı günlerdi, türkiye sosyalist partisi'nden arkadaşım asım bezirci bir dergide yayımlanmak üzere bana sorular gönderdi birkaç tane, bunları cevaplandıracaktım, böylece kitabı tanıtmış olacaktı, o yazışma *forum*'da çıktı, bu şiirle ilgili bölümünü aynen aktarıyorum:

"... kitabın adı yasak sevişmek, şiirin de adı öyle, söz konusu olan da gizli saklı bir sevişmek öyle mi? bu şiirin kökleri taa 1940'lara uzanıyor; gençlik bilmem ne örgütü vardı, önüne geleni sansaryan hanı'na topladılar, bu arada beni de! hasan basri diye bir öğretmen varmış, bu işlerle ilgiliymiş, tanımam görmem, ele geçirememişler, sonunda karısının ardına takılmışlar; adamcağız karısını seviyor, görmeden de edememiş, bu da yakalanmasına sebep olmuş! sonra hasan basri kendini sansaryan hanı'nın üst katından atıp öldürdü, dehşetli etkilemişti beni bu olay. yıllarca içimde ağrıdı durdu, günün birinde, yasak sevişmek oldu çıktı ortaya, eğer bu duyguculuksa, ben duygucuyum arkadaş..."

/ elimden gelen bu /

sonraları üzerine daha bilinçli olarak eğileceğim bireysel diyalektik konusunun 60 yılları başlarında şiirime yansıyışı böyleydi. burada yine bir sevda şiiri havası ve düzeyinde, bireysel çelişiklik, karşıt duyguların çatışması anlatılmak isteniyor. o günler, istanbul'da kalmakla yeniden paris'e gitmek arasında bocalıyordum, şiirde duyumsanan biraz da budur. yalnız bunda değil hem, bundan sonraki ikisinde de.

/ yüksek gerilim /

elbette burada söz konusu olan elektrik gerilimi değil, insanların yaşantısına hükmeden koşulların yarattığı gerilim. bu beni öteden beri ilgilendirmiştir, düşüncem odur ki çağdaş insan belki teknolojinin getirdiği yeni olanakların etkisinden, belki toplumsal ve ekonomik koşulların hızlı değişme ve gelişmesinden sürekli bir gerilim yaşamakta, bundan dolayı sürekli bir bunalım içinde bulunmaktadır. savaşların sıcak ya da soğuk sürüp gitmesi, hükümet darbelerinin, iç savaşların, genel grevlerin, ekonomik durgunlukların birbirini izlemesi, kişiyi, birey olarak da, belirli bir toplumsal sınıfın bir ünitesi olarak da boğmakta, bunaltmaktadır. ozana elbet bu gerilimi yaşamak ve yazmak düşer. bu şiir, böyle bir deney işte.

/ yorgunlar sendikası /

kendime göre sosyalizmle, sosyalistlerle ilgili bir şiirdir bu, özellikle bizim kuşağın sosyalistleriyle! paris dönüşü memleketi şiddetli bir sosyalizm kaynaşması içinde bulmuştum, buna hem sevindim, hem şaşırdım: sevinci açıklamak kolay, şaşkınlık daha çok sosyalizmle ilgili konuları yıllarca büyük yasaklar halinde yaşamış bir sanatçının her şeyin birden ortaya dökülmesinden duyduğu şaşkınlıktı, bu arada besbelli bizim kuşağın 'yorgunluğu'da dikkatimi çekmiş, baksanıza onu vurgulamak istemiş gibiyim.

ayrıca, dipten dibe işleyen bir umutsuzluk, daha doğrusu güvensizlik de sezilmiyor mu? 'yeniden başlamaklarla geçiyor ömrümüz' mısraı neyi deyimler? 12 mart bu mısra acı bir kehanet anlamı vermeyecek midir? ('yor-

gunlar sendikası', yüksel pazarkaya tarafından almanca'ya çevrildi)

ç koçaklaması

'ç koçaklaması'ndaki üç şiirin üçü de, beş aşağı beş yukarı, türk geçmişine ilişkin şiirler, 'ç koçaklaması'nı paris'te yazmıştım, 'mehmet sıradağları'na orada başladım izmir'de bitti, 'osmanlı kasidesi'ni ise izmir'de tasarladım ve yazdım. bunlar, ulusal bileşim tezini geliştirdiğim sıralar, imge düzeyinde, bu teze destek olacak estetik araştırmalardır da denebilir. ufak bir dikkat, ilkinin türk halkının asya'dan küçük asya'ya gelişini, ikincisinin osmanlı dönemini, üçüncüsünün ise son on yüzyıllık tarih sürecinde halk olarak edinti ve özlemlerimizi özetlemek istediğini meydana çıkarır.

/ ç koçaklaması /

fransız ortamında dikkatimi bir şey çekiyor, savaşlarına, seferlerine aşırı önem vermeleri: halk olarak bir marifet mi yapmışlar, edebiyatları onu anlata anlata bitiremiyor artık. sonra sonra, aynı şeyin öteki halklar için de öyle olduğunu görüyorum. sözgelişi, beni israil'in göçü nice sanat eserine konu oluşturmuş. birden, öğrenciliğimizden başlayarak 'dalga geçtiğimiz' türk göçünün heybet ve dehşetini farketmeyeyim mi? öyle ya, bir halk, vatanını bırakıp, neresi olacağını bilmediği bir yere vatan aramaya gidiyor. hangi düşmanlarla karşılaşacağı, başına neler geleceği belirsiz. çapı büyük, boyutları son derece geniş bir toplumsal serüven bu, yazılsa yazılsa her şeyiyle türk olan bir destanla yazılır.

yapmaya çalıştığım da bu. önce çok türk bir ses arıyorum, bulamıyorum: ç sesi, sonra içeriği halk ağzına yerleştirmeye çalışıyorum, bir iki aylık bir çalışmadan sonra oluyor. şiir varlık'ta çıktı sanırım, o tarihte başka bir dergide kim olduğunu hatırlamadığım bir yazar üzerine basmış, bu şiirle hanidir şiir yayımlamamış olan attilâ ilhan'ın hâlâ yaşadığına dikkati çekmişti, o günlerde türk şiir ortamı öyle rezil bir ikinci yeni curcunası yaşıyordu ki, dışlarında kalan herkesi silmişlerdi. sonra da biz onları sildik ya, neyse.

/ osmanlı kasidesi /

bazı şiirler vardır, şöyle bir uç verir, birkaç mısraını yazarsınız, kaybolur gider sonra, arkası bir türlü gelmez, birikim mi bekler, oluşum süreci mi uzar nedir, günün birinde bir de bakarsınız paldır küldür geliyor, 'osmanlı kasidesi' işte bu şiirlerden, bugünmüş gibi hatırlıyorum, ilk üç dörtlüğünü çok sıcak bir yaz günü, karşıyaka'dan izmir'e gazeteye çalışmaya giderken yazmıştım, sonra kayboldu şiir, ortalarda yok, üstüne başka şiirler yazıyorum, o gelmiyor, arada epeyce bir zaman geçtikten sonra birden sökün ediyor ama, aşağı yukarı bir haftada hepsini derleyip toparlıyorum.

severim ben bu şiiri, osmanlı geçmişinin palavrasını ayıklamış, özüne inmeye çalışmış gibime gelir, ilericiliğin osmanlı dönemini ve uygarlığını yadsımak demek olmadığını kavradıktan sonra, böyle bir şiirin yazılması zorunluydu, buna karşılık, okurların şiire gereken önemi verdiklerine de emin değilim, tadına gereğince vardıklarınada!

bu da öyle bir şiir, ne var ki bunda esinlenme halk şiirinden geliyordu, ilk bendi daha paris'e gitmeden 1961'de filan yazmıştım. ikincisi gidip döndükten sonra izmir'de yazıldı. demek ki, bilinçaltındaki serüveni bir hayli sürmüş. şiir yayımlandıktan sonra, ötekinin aksine ilgi gördü, hatta (ismi lazım değil) okullar için türkçe kitabı hazırlayan üstelik şair bir öğretmen bir gün bana dedi ki, bu şiiri okul kitaplarına alabildiğimiz gün türkiye'de gerçekten özgürlük yerleşmiş olacaktır.

şehnaz faslı

'şehnaz faslı' şiirleri, hemen anlaşılacağı gibi *belâ çiçeği*'ndeki 'mahur sevişmek' bölümü şiirlerinin damarından üretilmiştir. belki biraz daha incelmiş, biraz daha usturuplanmış olarak. çünkü izmir'e döndükten sonra divan ozanlarına bambaşka bir düşünce ve ruhla yeniden eğilmiştim, geceleri, şimdi yıkılan ve yerinde sevimsiz bir apartman yükselen eski 'sakız biçimi' evimizde, odama çekilir, nedim'in, bakî'nin, şeyh galib'in, naili'nin şiirlerini teype okur, sonra saatlerce dinlerdim. aruzun içine, aruza rağmen yerleştirdikleri o görkemli sesi yakalamaya çalışıyordum böylece, bu çalışma döneminin ardından elbette 'şehnaz faslı'ndaki şiirleri gelecekti, geldi de.

dikkat edilirse bölümün başlangıçtan sona doğru, alttan alta birbirleriyle ilgili, bir tarihsel dönemi yansıtmak amacı vardır: birinci cihan savaşı yıllarından başlanır, eski rumeli'nin dramı dile getirilir, oradan kurtuluş savaşına atlanarak, muammer bey'in dramıyla birlikte kurtuluşa, hatta 'çalar saat'le kurtuluş sonrasına varılır.

/ dersaadet /

imparatorluğun batış yıllarındaki görkemli kötümserlik bu şekilde özetlenmiştir desem fazla iddialı olur mu bilmiyorum ama, 60 yıllarıyla başlayan yakın tarihimizi tanıma akımının bu özetten hoşlandığını, hatta bu şiire özenerek bazı çağrışım şiirleri deneyenler çıktığını söyleyebilirim. fikrimce şiir çağrışım şiiri havasını taşımasına rağmen, gerçekte bir çağrışım şiiri değildi, iç ilişkileri adamakıllı hesaplanmıştı, bu yüzden eski istanbul çağrışımlarını birbirinin ardına ekleyenler, şiirlerinde 'dersaadet'tekine benzer bir yoğunluğu elde edemediler. (nermin menemencioğlu, 'dersaadet'i ingilizce'ye çevirdi)

/ eski rumeli /

üç bölümlük bir şiir, gerçekte, balkan savaşı izlenimlerini o dönemin atmosferi içerisinde yaşanmış bir sevda dramıyla anlatmaya çalışıyor. şiirin bence ilginç yanı türk sanat musikisiyle, o musikinin makamlarıyla içiçe gelişmesidir bir, müjgân tipinin ortaya çıkmasıdır iki! türk musikisiyle ilgim çok daha önce başlamıştı, ama öyle sanıyorum ki derinliğine ve genişliğine anlamını kavrayışım da bu yıllara isabet eder, divan şiirlerini okuduğum teype klasik türk müziği korolarını da kaydediyor, dinliyordum uzun uzun, müjgân'ın hanende olması, anılarını türk musiki makamlarının niteliklerine göre hatırlaması bundan doğsa gerek.

müjgân'a gelince, şiirlerim boyunca zaman zaman ortaya çıkan kadın tiplerinden birisidir o da, başka şiirlerimde de boy göstermiştir ya, asıl hiç beklenmedik ve umulmadık bir yerde de etkisini duyurmuştur: izmir gezmelerinde mi, yoksa benim istanbul'a gittiğim bir sıra-

da mı pek iyi hatırlamıyorum, bu şiirleri sadri (alışık) ile çolpan (ilhan)'a da okumuştum, sadri son derece sevdi, uzun uzun üstünde konuştu, birkaç yıl sonra caddebostanı'nda seyrettiğim bir show'unda müjgân theme'ini işlediğini görmeyeyim mi? o elbette kendi sanatına ve esprisine uygun bir kişilik katmıştı müjgân'a ama, esinin bu müjgân'dan geldiğini sanıyorum.

(her üç şiiri de, nermin menemencioğlu ingilizce'ye çevirmiştir.)

/ müjgân'a aşk şarkıları /

daha sonra *tutuklunun günlüğü*'nde geliştireceğim şarkı tarzı'nı denemiştim bu şiirlerde, yine müjgân tipinin ve yaşadığı dönemin çevresinde dolaşarak. epeyce başarılı olmalıyım ki, türk musikisine aşinalığı besteleriyle de bilinen rüştü şardağ şiirleri okuduktan sonra, çok etkilendiğini, içlerinden birisini bestelemek istediğini söyledi. sevinerek ne yapacağını bekledim, günün birinde *'dinlerdim telaşlı kanunlardan sarışın türkçe'*yi diye başlayan birinci şarkıyı bestelemiş geldi ve bana okudu. bu kadarı bana yetmişti ya, ona yetmiyordu, ille ünlü şarkıcılarımızdan birisine okutmak istiyordu bu şarkıyı, daha çok yaymak ve tanıtmak, fakat bütün çabalarına rağmen olmadı, neden biliyor musunuz, bu ünlü şarkıcılarımız şiirin daha ilk mısraında duraklıyor, 'sarışın' türkçe olup olamayacağında tereddüde düşüyorlarmış, tabii asıl böyle bir güfteyi içkili gazino müşterilerinin anlayıp anlamayacağında!

/ hasköy bahriye kahvesi /

bu başlık altındaki yedi şiiri neden babama adadım? yıllarca önce bir şiir yazmıştım, adı 'tarz-ı kadim'di, onu

da babama adamıştım, toplumculuğu dikine bir yadsımacılık, eskiden kalma her şeye karşı çıkma sandığım o yıllarda oldum olası divan şiirini sevmiş, ona gönülden bağlanmış olan babama serzenişte bulunuyor, öyle bir şiirin artık hiçbir geçerliği kalmadığını söylemek istiyordum; son paris yaşantımda, kafam hep geçmiş şiirimizle, geçmiş yaşantımızla doluydu, bu biraz düşüncelerimin ulaştığı aşamadan, epeyce de, 'aynanın içindekiler' dizisini besleyebilecek bir sürü geçmişe ilişkin kitap okumamdan ileri gelmekteydi; dönünce yeniden babamla konuşmayı, hem onun mütareke anılarından, divan şiiri bilgisinden yararlanmayı düşünüyordum, olmadı. babam ben oradayken ölüverdi. izmir'e döndükten sonra, divan şiiri üzerindeki çalışmalarımda hep onu hatırladım durdum, 'hasköy bahriye kahvesi'nin atmosferi babamın cihan harbi ve mütareke yıllarından bana anlatabileceği nitelikler taşır, ifakat hanım, kerküklü hüseyin avni bey, spartakist niyazi bey, yaşama çevresinden geçmiş insanlar olabilirlerdi, bu bakımdan şiirlerin bütününü babamın anısına adadım, ayrıca şiirde divan biçimlerini ve sesini elimden geldiğince kullanmaya çalışarak, o koca sanat kaynağının da gençliğimde sandığım gibi 'ceffelkalem' harcanamayacağını göstermiş oldu.

/ bir özge muammer bey /

nasıl 'hasköy bahriye kahvesi' benim içimde bir tarafıyla babamın anısına bağlanıyorsa, 'bir özge muammer bey' de öyle çocukluk yıllarımdan başlayarak, annemden dinlediklerime bağlanır. annem, yunan işgalini izmir'de yaşamıştır. çocukluğumuz boyunca ondan şehrin işgal altındaki yaşantısıyla ilgili bir sürü şey dinlemiştik, ben hem

bunları işgal gerçeğinin aracılığıyla ortaya koymak istedim, hem de muammer bey'in iç serüveniyle *'dünyanın bir kavga, kavganınsa bir büyük yaşamak'* olduğunu!

bu şiirle ilgili, ummadığım bir şey, timur selçuk'un 'karantinalı despina'yı bestelemesi oldu, bir gün bir telefon, hattın öbür ucunda o, kibarca bazı şiirlerimi, bu arada 'karantinalı despina'yı bestelediğini bildiriyor, plak yapmak için izin istiyor. istediği izin olsun, verdim gitti. işin garibi o ki, aslında gayet başarılı bir beste olan parça, bilinmez neden TRT'de sansüre takıldı, besbelli bu yüzden kalabalıklarca dinlenemedi.

/ çalar saat /

kurtuluş savaşı gazilerinin benim kuşağımı çok etkilemesi olağan sayılmamalı mıdır? biz, savaşın hemen ertesinde cumhuriyetin ilk yıllarında doğanlar, o efsane içinde büyüdüğümüzden nerede göğsü istiklâl madalyalı bir yaşlı gazi görsek, ilgileniriz. bir bakıma, 'çalar saat'in miralay 'topal' rıza'sı *sırtlan payı*'nın miralay 'ayı' ferid'iyle devre arkadaşıdır, aynı 'serencam'ı yaşamış, aynı tehlikelerden geçmiş, günün birinde ölüm gelip de kapılarını çalınca, aynı şeyleri hatırlamışlardır. 'çalar saat', bir kuvayı milliye gazisinin kişiliğinde kurtuluş savaşının, istiklâl-i tam esprisinin estetik özetidir. o adamların büyük bir iş yaptıklarına çocukluğumda da inanırdım, yine inanırım. ne yazsak, ne çizsek haklarını ödeyemeyiz.

attilâ ilhan / 17 haziran 1976
kavaklıdere (ankara)

“Bir gül takıp da sevdalı her gece saçlarına / çıktı mı deprem sanırdın ‘kara kız’ kantosuna / titreşir kadehler camlar kırılır alkışlardan / muammer bey’in gözdesi karantina’lı despina”... Hemen dilimizin ucunda durur aslında Attilâ İlhan; mırıldanan bir şarkı olur, dökülüverir sokaklara. Ya da belleğimizin bir yerlerinde uslu uslu öylece oturmaktadır: “beni de kırdılar içimden kırdılar / karanlık camlardan sular akıyordu / şimşekli bir boşlukta saat vurdu / beni de kırdılar belki yalnızdılar / belki onların da çocukluğu yoktu / bütün şarkılara kapalıydılar / bir genç kız değmemişti saçlarına”. Her yeni aşk, her yeni hüzün, her yeni bahar, her yeni heyecanda canlanır içimizdeki Attilâ İlhan; o bizim şair tarafımızdır...